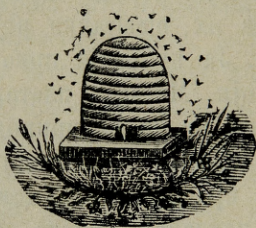

СРПСКИ ПЧЕЛАР

ИЛУСТРОВАН ОРГАН ЗА СРПСКЕ ПЧЕЛАРЕ

ЗАШТИТНИК ЛИСТУ:

Његова Светост Патријарах српски
Георгије Бранковић

ГЛАВНИ УРЕДНИК:

Јован Живановић

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

Иван Маширевић

Бр. 6.

Изази једанпут ме-
сечно

Цена је листу на годину
2 ф. или 5 дин.

Година
III.

Вјештачко ројење с плетарама.

Уредништво овога листа добило је од г. Радивоја Анђелковића, економа и пчелара из Пирота питање ово: „Учтиво молим уредништво цењенога листа, „Српскога пчелара“ да ми преко својега органа изволи јавити о томе, како да своје кошнице плетаре, којих имам више на броју, вештачки изројим. Згодно је да их ројим „на лет“, али како да у плетари нађем и ухватим матицу. По другом пак начину, где би маторка остала на својем месту, а све пчеле биле пренесене у празну ђерзонку са матицом и једним сатом из исте плетаре, који би у оквир наместио, мислим, бољи би рој испео, само што ми није познато како ћу све пчеле с матицом из плетаре стрести, а да кошница са саћем остане не повређена. Што се тиче легла на њега бих гледао, те да само ројење на згодно време извршим.“ Нема сумње да је најбоље и најлакше из плетаре чекати ројеве природне, па

њима пунити ђерзонке, али бива да се природни ројеви закасне и онда од њих немамо никакве користи. Не би било дакле економски преко времена чекати природне ројеве. Кад се дакле кошнице не ће да роје до одређенога времена, онда пчелар мора гледати да их вјештачки роји, ако мисли да и од ројева има користи. Ја ћу овдје прво навести како се са плетарама вјештачки роји. Маторка плетара, која је тако јака да се може ројити а не ће да се природно роји, однесе се даље од својега мјеста одигне се и стави се натрашке да јој уста дођу горе, па се празном кошницом поклопи, лета њихова и мјесто гдје се поклапају обмота се крпом да не може ни једна пчела напоље изићи. Онда се рукама по доњој пуној кошници сасвијем одоздоле удара рукама и с једне и друге стране. Пчеле ће тијем ударањем све заједно са матицом отићи горе у празну кошницу. По зујању познаће пчелар јесу ли пчеле прешле све у горњу празну кошницу. Кад мисли да су све пчеле прешле у горњу празну кошницу, онда ће их одријешити, па ће маторку метнути на своје мјесто, гдје је стајала празна кошница, док се из маторке искуцкавале пчеле у празну плетару, да се имају пчеле скунити које су долазиле са паше. Маторка дакле искуцкана долази на своје мјесто, а рој искуцкани из ње долази на празно мјесто у пчелињаку. Из роја ће све маторе пчеле стићи у своју маторку натраг, а младе ће пчеле са матицом остати у роју искуцканом. Тај се рој мора хранити растопљеним медом док не почну младе пчеле излијетати на пашу. Маторка ће бити опет јака, јер у њу ће се повратити све маторе пчеле из роја, а многе ће у њој младе из ћелица изаћи, пчеле ће саградити матичњаке и добиће младу матицу. Рој ће почети да излеће и да сабира медњани сок и цвјетни прах и да ради као и природан, али могао је испасти и слаб, јер можда није доста било у маторци младих пчела. Ако је дакле рој испао слаб, онда послје шест дана треба наново маторку искуцкати, јер су за шест дана многе младе пчеле изашле из ћелица, те ће се сад по други пут другим искуцкавањем ојачати рој. Маторка искуцкана метнуће се на своје старо мјесто, а рој на оно мјесто гдје је и прије шест дана био. Маторка ће добити скорим митицу и још коју пчелу из роја, а скорим ће и све пчеле из ћелица изаћи, те ће бити опет јака, а и рој ће

бити јак, који има стару матицу. Ето тако се само може са плетарама ројити. Али кад хоћемо плетару вјештачки да ројимо, па рој вјештачки да дође у ђерзонку, онда је тај посао мало тежи да се изврши што ђерзонка не наличи на плетару ни мало. А кад се вјештачки роји, онда треба да су кошнице сасвијем једнаке. Ми ћемо покушати да одговоримо на питање г. Анђелковића. Искуцкавање пчела из маторке у празну плетару бива послје подне око четири сахата. Као што напријед казасмо о искуцкавању тако ће се исто поступати и сад. Из маторке плетаре, која је за ројење, искуцкаћемо пчеле у празну плетару, па ћемо онда из плетаре рој стрести у ђерзонку. Маторку плетару мегнућемо на своје мјесто, а рој у ђерзонци на празно мјесто у пчелињаку. Сутра дан ћемо на ђерзонци запушити лето да не могу пчеле излијетати напоље. Пчеле ће се у ђерзонци узбунити не могући напоље излијетати. Кад већ буду јако брујале, онда ћемо отворити лето. Пчеле ће појурити напоље, стаће облијетати око лета тамо амо и то ће причинити да ће многе и маторке пчеле остати у ђерзонци и не ће се повратити у своју стару плетару. Ако у ђерзонку ову с ројем метнемо оквир још с леглом и један са медом рој ће тај за кратко вријеме особито напредовати, а маторка плетара кад изиду младе пчеле из ћелица биће врло јака и сабраће доста меда док се матица у њој не излеже.

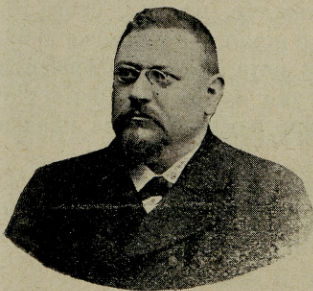
Гл. уредник.

Право о пчели.

Написао Др. Жарко Миладиновић.

(Наставак.)

Др. Жарко Миладиновић

Није потребно, да је присвајач тврдио при том, да њему државина припада на дотично земљиште, нити да је био свестан о том, да задире, врећа туђу државину.* — То све

* В. о том опширније у мојој расправи у „Месечнику“ од год. 1892. под натписом: „Мора ли код сметања поседа бити намере на сметање управљене?“ на стр. 73—79. Исп. и Белца на пом. м. на стр. 35.

дотле изнесено важило је за стицање власништва на *дивле* пчеле.

А што се *домаћих* пчела тиче, и ту је *присвајање* као начин стицања власништва „играло велику улогу“, по разлика је ипак била та, што је првенство пред свима имао *власник роја*, који му је одлетео из његове кошнице, јер он га је имао права ухватити и однети, али то само онда, ако га је одмах гонио и докле му се не изгуби из очију и док га није тешко гонити. У римском праву (l. 5. §. 4. D. h. t. §. 14. J. h. t.) вели се о том ово: Examen, quod ex alveo nostro evolaverit, eo usque nostrum esse intellegitur, donec in conspectu nostro est nec difficilis ejus persecutio est: alioquin occupantis fit. (Рој, који је из наше кошнице излетео, све дотле се има нашим сматрати, докле га из вида изгубили нисмо и док гоњење није скопчано са потешкоћама.) Али то „из вида изгубити“ или „пред очима имати“ не сме се узети у оном смислу, што те речи по свом знамено-вању кажу, већ то значи, да власник, који вија свој рој, мора *видети или бар знати*, где му је рој. Тога мишљења је и Буш,¹ Бинер² и Белц.³ При свем том ипак настаје питање: Може ли власник роја и против воље власника земљишта ступити на земљиште истог или може ли приморати власника на издање роја, ако силом не ступи на земљиште туђе?

Ако власник роја силом ступи на земљиште туђе, тада може власник и против њега, као и против присвајача „дивљих“ и „без гесе“ пчела, подићи тужбу ради сметања државине и на признање неограниченог власништва. Али за то ипак може власник роја тужити власника земљишта на *издање роја* (actio ad exhibendum), ако неће с добрим да изда рој.

А власник роја, који хоће, да задобије право, да ступи на туђе земљиште, мора пре свега положити *јамчевину за штету*, коју ће можда хватањем роја начинити (cautio damni infecti).

Тако тумачи и Белц у својој књизи на стр. 40—41. но др. Бек у својој књизи, коју смо такођер већ споменули, на стр. 6. и 7. је противног мишљења, јер држи, да власник земљишта има исто тако право забранити и власнику роја, као и присвајачу „дивљих“ пчела, да ступи на земљиште, па да је стога гоњење и вијање роја било толико, колико и немогуће у римско доба.

Додати нам је још то, да власник роја има права тражити *накнаду штете* од власника земљишта, ако му је било немогуће рој ухватити само зато, што је власник земљишта без икаква разлога забранио му, да рој ухвати.

Из напред истакнутог може се нарочито видети, како се може власништво на домаћим пчелама изгубити, а то је, што пчеле одлете, те или их власник не вија, или их вија, али их

¹ На пом. м. код §. 44. и 50—56.

² На пом. м. код §. 55.

³ На пом. м. на стр. 38.

не ухвати с тога, што их изгуби из вида и не зна, где су, или што је вијање скопчано са великим потешкоћама.

Има их, који су тврдили, да су римски правници, а нарочито Прокуло одлучно одрицали могућност, да човек пчелу у свом власништву држи, а то ће рећи, да пчеле увек одлећу и долећу, те да их човек не може у власти имати, па да не може на њима ни власништва имати.

Али то је мишљење погрешно, јер да је то истина, тада би Римљани установили, да су пчеле *extra commercium* т. ј. да не могу у промету бити, а такове установе не може се наћи у читавом праву римском. И зато има Буш потпуно право, кад у својој споменутој књизи код стр. 63. ово каже*: „In Bezug auf alle Bienen, die nicht als Schwärme im weitesten Sinne betrachtet werden können, gilt die aus der Natur der Sache entspringende Vermutung, dass sie die Gewohnheit zurück zu kehren noch nicht abgelegt haben, nicht aber, dass sie in fremdem Eigenthum sind; denn auch herrenlose Bienen fliegen aus und ein und haben den *animus revertendi*.“ („Што се тиче свих пчела, које се не могу сматрати ројевима у најширем смислу, за њих се само по себи узима, да *nisu* од себе одбацили навиком, да се натраг враћају, никако пак, да су постале туђе власништво; јер и пчеле без господара одлећу и долећу и имају *animus revertendi* — вољу, навиком, да се враћају.“).

Пошто по римском праву пчеле могу бити предметом власништва и промета, то је сасвим доследна одредба у истом праву, да нико не сме туђе пчеле *убијати* или *иначе уништавати*, а та забрана иде дотле, да се пчеле туђе не смију ни онда уништавати, ако пчеларима туђице краду мед, или ако се код непчелара наваде на какав слаткиш.** Закон, који то одређује, звао се *lex Aquilia*. По том закону је био такав уништавач (ископњак) пчела одговоран за штету, коју газда претрпи тим тамањењем. Обратно пак нема права тражити накнаду за штету онај, код којег су туђе пчеле какву штету учиниле, јер се узимало, да је дотични сам крив, што је пчеле навадио, те што није отклонио *крађу пчела*, а то мишљење је и оправдано баш и с гледишта пчеларског. Др. Белц каже о томе у својој поменутој књизи на стр. 46. ово: „Bestritten ist, ob der Eigenthümer sog. Raubbienen dem des beraubten Stockes zum Schadensersatz verpflichtet sei Gemeinrechtlich ist dies zu verneinen, da nach der wohlbegründeten Ansicht der Imker der Herr des beraubten Stockes an der Möglichkeit des Raubens selbst die Schuld trägt.“ („Препорно је, да ли је власник *пчела туђица* одговоран за штету власнику насилно покрадене кошнице.“ По новијем римском праву мора се и то порећи, јер по *сасма* *основаном ми-*

* С тим се слаже и др. Белц (види његову књигу на стр. 37—38.)

** В. Бека на пом. м. на стр. 7.

мишљењу пчелара је крив крађи сам господар покрадене кошнице.*

Али је одговоран по римском праву за штету и онај, који прода *кугом пчелином окужене ројеве и кошнице*, која је устасна врло корисна била, те се ни данас не би смела с вида пустити, премда би већ такав продавац одговоран био за штету по опћим одредбама о одговорности за проузрочену штету.

Осим оштећења могу поједине пчеле, читави ројеви и продукат пчелин бити предметом крађе.

Само се мора допринети доказ о *намери*, да се те ствари хтеле *противправно присвојити*. Та намера пак не може се сама по себи претпоставити, јер по римском су се праву пчеле узимале по правилу за дивље, па по том сваки присвајач је могао држати, да су дотичне ствари без господара те да нису ничије.

Кибел** заступа сасма противно, но погрешно мишљење, јер би правна претпоставка, да рој, који је излетео, стоји непрестано у власништву нечијем, само онда постојала, кад би закоп имао на уму као правило, да су пчеле питоме, те би поглавито у виду имао *домаће пчеле*, но то није случај по римском праву. По томе ће бити посао новијег законодавства, да у томе коракне напред. Кад будемо говорили о новијем законодавству, тада ћемо се поново осврнути на то питање.

Пре смо говорили о кривици, коју поједини пчелар или непчелар учини према поједином пчелару уништавајући му пчеле и односећи кришом му мед, пчеле, па и читаве ројеве, а сад ћемо, да видимо, да ли и пчелар може одговоран бити за штету, коју учине његове пчеле. Римско право је обвезало сваког пчелара, који својом кривицом коме штету ванесе, да накнади штету. Штета може се састојати у томе, што је неко озлеђен или што су пчеле кога оштетиле. А кривица може бити у томе или што је пчелар наместио био пчелињак близу пута, где се пролази или што је невешт у послу своме, те што је пчеле узбунио.

С тим у свези стоји и она одредба римског права, којом се одступило донекле од опћег начела: „*Qui suo jure utitur, neminem laedit*“, те власника скучило, што се тиче располагања, а то скучавање је учињено суседу на корист.

Сваки власник може располагати са својим имањем по вољи и сусед не може томе ништа приговорити, све ако му то располагање не годи, те шта више му не стоји на путу и смета, или ако је то сметање *претерано и преко мере*, дакле *неповољно*, тада је и по римском праву могао сусед тражити, да му се други сусед уздржи од *претераног* задирања у његов правни круг.

* И наш први пчелар, наш српски Берзон, професор Јован Живановић је тога истог мишљења у свом делу „Српском Пчелару“ ва стр. 200, где нарочито каже: „Да пчела буде непријатељ пчели, највише је тому крив сам пчелар.“

** В. Württ. Gerichtsbl. XV. стр. 333.

Тако је то и са пчелама, те је пчелар, ако његове пчеле прекомерно досађују суседу, морао, да употреби оно, што је потребно, да отклони то сметање и досађивање. А да ли је таква случај наступио, о том је решавао свагда судија.

Полицијских установа о држању пчела није било у римском праву, а не зна се ни то, да ли је римско право какву одредбу имало и о смештању и држању кошница на *оућем* и *јавном* добру.*

(Наставиће се).

Пчеларење Линебуршких пчелара с плетарама.

(Наставак.)

Али идимо даље. Дате је један од највећих пчелара у Њемачкој. Он је живио од пчеларства и врло је ваљан књижевник у пчеларству. Његова је књига о пчеларству на гласу, особито њена практична страна као што се види из мота њена: *Das Mass der Theorie richtet sich nach dem practischen Zwecke, welcher die Hauptsache ist.* За њега вели Берлепш овако: „Образованост Датеја није образованост обичнога субалтерног учитеља, што је он прије био, него врло, врло већа, његово је оштроумље врло велико, његовој радности морамо се дивити, његово теоријско знање и практичну вјештину могу поједини пчелари достићи, али превазићи не може нико.“ Тај Дате говори у једном чланку како су рационални пчелари ударили против начина пчеларења линебуршког називајући га старим шлендријанским пчеларењем и изнашајући рачун, по којем би линебуршки пчелари куд и камо већу добит имали од кошница са покретним саћем. Али пракса је показала да тај рачун са великим бројевима није био тачан и пчелари са плетарама већином одбацаше кошнице са покретним саћем. Данас се све већма и већма долази до уверења и ван Хановера, да линебуршко пчеларење са плетарама није шлендријанско пчеларење него да је дугогодишњем искуством и посматрањем основано рационално пчеларење, које барон Бела Амбрози из Бармата у Угарској назива колијевком рационалнога пчеларења. Дате је имао велики пчелињак и радњу пчеларску са ројевима и кошницама и изријеком тврди како не би могао тако разгранату радњу с ројевима подићи да се држао само ђерзонака. Без плетара не би никад могао задовољити купце с ројевима. Препоручује сваком, који има одређен број ђерзонака, да уз њих држи и плетаре, које ће му ројеве давати, а ђерзонке ће му доносити само мед и т. д.

Али не само у Линебуршкој него има данас рационалних пчелара и књижевника, који плетаре препоручују и по другим крајевима Њемачке. Тако Јован Каниц, пчелар и књижевник изумио је плетару,

* В. Белца на пом. м. на стр. 44.

која се састоји из два котура од сламе, горе се може заклопац отворити и на тај отвор ставити мала ђерзонка тако, да је том кошницом спојено пчеларење са непокретним и покретним саћем. Те су кошнице раширене особито у Пруској. Тај исти Каниц вели: „Кад је Берзон изумио кошницу са покретним саћем, ја сам био први и највредније његов присталица, саградио сам разноврсних система ђерзонке и практички сам их испитао, али напошљетку кад сам више година с њима пчеларио и кад сам се упознао са пашом и социјалним одношајима народа, дошао сам до тога увјерења, да је ђерзонова кошница најсавршенија кошница, али да се не ће никад раширити на све стране у народ. Прост човјек, којему недостаје новца, времена и вјештине, тај мора имати све просто, јефтино и што сврси одговара. А све то пружа моја кошница од сламе са одређеним начином пчеларења. Интелигентан пчелар — разуме се — пчелариће са кошницом са покретни саћем или како хоће, а прост сељак мора пчеларити како може.“ Тако, видите г. Јов. П. Јовановићу, раде и пишу паметни пчелари, који су остарјели у пчеларењу мислећи како би пчеларство подигли на националноекономску висину, а ви једним потезом својега раскреченога пера хоћете у Србији све плетаре да искоријените, у место да их препоручујете онијем, којима их треба препоручивати. Кад сви славни и знаменити пчелари једнодушно изјављују да су Линебуршки пчелари највећи пчелари на свијету, онда мислим да ја нијесам „понизио свој рођени српски народ“ пред Линебуржњима, што сам признао истину и казао оно, што је свему пчеларском свету познато и што је јасно свему пчеларском свијету као што је јасно сунце на небу. Кад је свијем рацијоналним пчеларима познато да Линебуршки пчелари рацијонално пчеларе и да су највећи пчелари на свету те и ја то исто тврдим, јер ми је познат рацијоналан начин њихова пчеларења, а напротив кад Јов. П. Јовановић на једном мјесту напише да српски сеоски пчелари исто тако знају пчеларити као и линебуршки пчелари и да се начин пчеларења линебуршких пчелара ни за длаку не разликује од пчеларења сеоских пчелара у Србији, па кад тај исти Јов. П. Јовановић на другом мјесту (вид. „Тежак“ бр. 49. од год. 1898.) каже да „српски сеоски пчелари пчеларе још на стари незналачки начин,“ онда ми морамо сажаљавати Србе сељаке пчеларе, што им се натурно за учитеља така незналица као што је г. Јов. П. Јовановић, који их пред свијетом пчеларским других народа срамоти и на танак лед води.

* * *

Из свега досад реченога види се да г. Јов. П. Јовановић не зна шта је рацијонално пчеларење. Он није кадар представити себи да може бити рацијоналнога пчеларења и без ђерзонове кошнице. Њему је рацијонално пчеларење са ђерзонком тако срашћено, да се једно без другога не може замислити. А из тога се опет јасно види да он никад није био пчелар нити је пчеларство студирао озбиљно.

Он је — нама се чини, а држимо да се не варамо — прочитао „Пчелара“ Американца Лангстрота, па сад мисли да је његов свијет. Али ми ћемо њему показати да он Лангстрота није разумно и њему треба много још да чита и студира да може тек схватити шта је рационално пчеларство. Нема сумње да је лакше с ђерзонкама пчеларити, да се са ђерзонкама кад се рационално пчелари, мора доћи и до веће добити, али при свем том рационално пчеларење не мора бити спојено са ђерзонкама, рационално се може пчеларити и са плетарама. Ако се озбиљно мисли да се рационално пчеларење рашири по Србији, онда не треба на сва уста викати против плетара, него треба свакому остављати да пчелари са онцијем кошницама, с којима је и прије пчеларило. Сељаци пчеларе треба учити рационалном пчеларењу, и то ће временом извојевати побједу ђерзонци. Србија се назива благословеном отаџбином, гдје се не требају пчеле спекулативно прихрањивати. То вели г. Јов. П. Јовановић, а ја опет велим, да не ће тако бити. Ријетка је така земља или управо крај, у којој земљи, гдје би било паше у изобилју преко цијелога прољећа, љета и јесени. Ја држим да се у Мачви мора друкчије пчеларити него у другим горовитим крајевима Србије. У сваком крају па ма како он био добар за пчеле мора бити у одређено време да нестане паше, па послје опет удари паша. Сваки ће рационалан пчелар за то вријеме кад нема паше, нарочито накнадити мршаву пашу спекулативним прихрањивањем. Или може која паша преко године да омахне, и онда се то мора надокнадити спекулативним прихрањивањем. Пчеле би могле издржати и без спекулативнога прихрањивања до друге паше, али је онда питање како ће ту другу пашу исцрпсти. Никад не ће моћи исцрпсти ту другу пашу као што треба и са добићу, ако их нијесмо прије тога спекулативно прихрањивали. За вријеме мршаве паше удари легло натраг и кошнице ослабе, а то не смије бити, ако мислимо пашу, која ће наступити, исцрети као што треба. Послје зиме кад почну пчеле носити цвјетни прахак у марту и почетком априла треба своје кошнице спекулативно прихрањивати бар по једну килу меда свакој кошници дати. Тијем ће пчеле оживјети и матица јаче почети носити јаја. Ако се доцније буде паша прекидала рђавим временом, треба опет спекулативно прихрањивати да народи ојачају, да се може у своје вријеме правити вјештачки ројеви, како бисмо од њих могли за вријеме главне паше имати користи. Тако исто прихрањиваћеш своје кошнице, ако нема у твојем крају паше, а хоћеш кроз који дан да их носиш на вријесак или бијели босиљак. Не смијеш дати да ти народи ударе друштвом натраг пред главну пашу. Спекулативно је прихрањивање темељ рационалног пчеларења. Без спекулативнога прихрањивања не може се ни замислити рационално пчеларење. Спекулативно прихрањивање подиже друштва, множи друштва и доноси користи — меда. Зато код нас и опада пчеларство, што не знамо и не разумијемо ту вјештину — спекулативно прихрањивати. Зато многи почну пчеларити, па то брзо и оставе са изговором: немам среће са пчелама. Ако хоћемо од пчеларења да имамо сталне користи као што

имамо и од других грана економије, онда то пчеларење мора почивати на спекулативном прихрањивању. Као што мораш њиву и виноград ђубрити, као што мораш стоку хранити, тако мораш и пчеле спекулативно хранити, ако хоћеш да имаш да њих *сталне* користи, као што имаш од винограда, њиве, стоке. Али г. Јов П. Јовановић не зна шта је то спекулативно прихрањивање. Он мисли да се спекулативно прихрањује из невоље. Истина, кад која кошница нема меда, па да не би од глади умрла, она се прихрањује, да се одржи и да не пропадне. То се прихрањивање зове прихрањивање од невоље. Али спекулативно прихрањивање је нешто друго. Сама ријеч спекулативно показује да пчелар нешто тијем спекулира. Кад се спекулативно прихрањује, онда се баш најјаче кошнице прихрањују, које имају меда. А течним медом прихрањујући изазивамо матицу на ношење јаја, не дамо да друштво ослаби него хоћемо да га у снази одржимо до паше, да може ту пашу исцрпети као што треба, те да можемо отуда добити користи. Могли би и Линебуржани спекулативно да не прихрањују, не би њихови народи до главне паше поумирали.

Гл. уредник.

(Наставиће се.)

И опет г. Богдан Пењић, пчела туђица.

(Свршетак.)

Osi u svega pako najbolje se razvija ličinka alvearie u ulištu, a još bolje na samom leglu, jer tu ima nužne topline. О г. Пењићу, јесте „долготерцјелив“ посматрач, и ми би вама све то веровали да

R. Kaempf не каже то исто овако: „Während die Aufzucht der grösseren Motte auf einem Stück alter Wabe ganz von selbst geschieht, so macht die kleinere ausserhalb der Wohnung etwas Schwierigkeit. Die kleinere Wachsmotte spinnt keine geschlossenen Gänge, sondern spinnt nur ein loses Gewebe und braucht viel mehr Wärme als die Grosse. — Während die Grosse Motte von Wachs und Nymphenhäutchen lebt, so genügt das der kleinen nicht, die letzte braucht hierzu die Deckel von der Brut, die sie eben in der Brutwabe selbst oder im Gemüll auf dem Boden findet. In dem Bienenstocke und vor allem in der Brutwabe findet sie auch die nöthige Wärme.“

Но чујмо даље нашег г. Пењића: „По мојим (!) оражанјима још ћу и ово да споменем: било ми је зagonетком, како лиčинке метилја до саца допире, кад сам их често нашао, на посве новој градњи код ројева. У колико сам се до данас освједочити могао, то је првобитно гњездо метилја у смџу на поду у мањим пукотинама и између оквирца тамо, гдје пчеле пролазити не могу. Одавде тада домиље лиčинке на саце, ако исто није запоседнато пчелами.“

Kaempf kao da se najmio, piše овако: „Aus meinen gemachten Beobachtungen hebe ich noch hervor: Zunächst war es mir ein Räthsel auf welche Weise die Larwen sich in die Waben einnisten konnten, da ich selbige oftmals bei ganz frischgebauten Waben, bei Schwärmen vorfand. Soviel ich bis jetzt festgestellt habe, ist das eigentliche Nest in dem Gemüll am Boden, in den Randecken zu suchen, und die Larven schlüpfen von hier aus meist erst da, wo die Waben schlecht belagert sind, in dieselbe hinein.“

За тим у чланку г. Пењића долази неколико редака који се не слажу од речи до речи са немачким текстом али је смисао исти, па даље вели: „Као најbolji lijek proti ovom nesnosnom neprijatelju mogu препоручити што већу чистоћу у улишту, а за hladnijeg vremena, да се plodište на толико smanji, да uzmognu pčele све саће у njem dobrano pokriti.“ Евала г. Пењићу! рекли би вам да опет није тог врашког Kaempf-а, који вели: „Als hilfe gegen diesen Quälgeist kann ich nur Verengung des Brutraumes bei noch kalter Witterung und peinlichste Reinhaltung des Bodenbrettes empfehlen.“

Даље вели г. Пењић: „Konačno ми је још споменути, да сам те ličinke uvijek налазио само на radiličkom а никада још (о да чуда!) на trutovskom leglu, прем не двојим, да one нити trutovskoga legla не презиру. Ту okolnost pripisujem међу тим само тому, што су pčelci, када је у njih trutovsko leglo već prilično развијено, обично много jači, па се тако и сами од toga neprijatelja laglje obraniti могу.“ Чудо, да исто тако и Kaempf мисли па каже:

„Diese Wachsmottenlarven habe ich eigentlich nur in der Bienenbrut, nicht Drochnenbrut gefunden, ich zweifle aber nicht daran (и г. Пењић не сумња), dass auch Drohnenbrut heimgesucht wird, und gebe ich nur dem Umstande schuld, dass bei Drohnenbrut das Volk in der Regel schon kräftiger ist und sich leichter zu schützen weis.“

Да би г. Пењић задивно своје читаоце и уверио их о бистрини свога ума и ока, које је код њега све створено за „оражања“ наставља: „Pošto pako у poklopcima mednih stanica има више voska, а у poklopcima zaleženih stanica опет више peludi. (пђе), то mislim (та идите г. Пењићу зар ви тако мислите?!) да će g. alvearia нити не може развити без peludne hrane, те је тако и оvdje још znano-sti otvoreno zahvalno polje. Све је то лепо и красно али и

Kaempf вели о томе овако: „Da die Deckel der Honigzellen mehr Wachs, dagegen die der Brut mehr Pollen enthalten sollen, so glaube ich, dass die kleinere Wachrmottenlarve vorzugsweise aufpollenhaltige Fütterung angewiesen ist und sich hier noch ein dankbares Feld der Wissenschaft öffnet.“

Хвала Богу ево час на крају, г. Пањић своја „опажања“ завршује овако: „У пракси могу ова моја (баш ваша г. Пењићу?) оражања mnogom pčелару razjasniti razlog за што му pčelci не napreduju и не grade, već по саћу гуре праве.“ Тиме је г. Пењић за-

вршио разуме се само за сада своја „ор. ђанја“, а без сумње ће их по своме обећању, опет наставити (док му опет какав згодаи чланак шака падне). Само је чудновато што је баш сада и тај врашки Кемф добио ћеф да заврши своју студију, па каже: „In der Praxis dagegen dürften meine obigen Ausführungen manchem Bienenvater dem Weg zeigen, auf welchem er die Ursache so manchem Schwächlings zu suchen hat.“ Толико и он, и ни трукне више. Он није хтео да каже као што је г. Пењић рекао о рупама на саћу, јер је већ напред у своме чланку рекао: да пчеле буше саће с тога, да би га од метиља очистиле.

Ето што в. читаоци „Српског Пчелара“ и „Hrvatske Pčele“ па и ти штовано „Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo“ видите у чему се састоје „ораџанја“ г. Б. Пењића. Овде коментара не треба.

Писцу ових редака је свака пчела мила ма које врсте била, мила му је дакле и „Hrvatska pčela“, па с тога је од свега срца жалим што њоме таки човек „барата“ као што је г. Пењић. Није дакле чудо што је настало „кобно време за „Hrv. Pč.“ јер настаће и кобиње, ако се њен власник не постара, да ју што пре повери у руке човеку, који ће схватити и разумети да је он листа ради а не лист њега ради.

Б. К.

Госп. Богдану Пењићу уреднику „Хрватске пчеле.“

Ја сам вама у 3. броју „Српскога Пчелара“ јасно показао да је вас Дикел инотизирао тако да ви његове чланке и експерименте држите да су ваши. Ја морам признати да је Дикел сугестијом велику снагу удио у вас да се та снага ваша прелива и излива чак до Пазова. Дикел је из далеке Њемачке и он нема ни појма о Пазови, али преко својега изврснога медијима г. Пењића нашао је и Пазово и у Пазови мистрију, којом ће да заплеска своју теорију. У 1. броју „Хрватске пчеле“ од ове године сугерирали сте ви њеком Пазовчану да сам ја на скупштини пчеларској у Руми казао: са Албертијевим се кошницама не да ништа радити, Албертијеве кошнице нијесу ни за што. Ви г. Пењићу чините мени велику неправду, јер ви врло добро знате, да ја тако што нијесам могао никад казати, јер знате из моје књиге, „Српски Пчелар“ и из мојега пчеларскога листа да ја Албертијеве кошнице држим за најпрактичније кошнице послје американке, него сам казао да се са Албертијевим кошницама, које су у штаплове наређене и по два и више роја у једну кошницу долазе, не могу се ројеви вјештачки правити онако како их ја правим и о којима сам ја на скупштини говорио и у „Српском Пчелару“ лањске године и написао. Ти вјештачки ројеви, о којима сам ја говорио на скупштини у Руми, одговарају сасвијем природним ројевима и могу се правити ма с којим кошницама кад је свака кошница за себе

начињена Али кад су двије и више кошница уједно начињене, као што је случај код Пазовчана онда се такви ројеви вјештачки не могу чинити са таким кошницама. Ви сте дакле г. Пењићу сами себи дали очи замазати блатом са мистрије пазовачке, те сте заслијепили и не можете истини у очи да гледате. Даље ви сте написали да сам ја на скупштини казао, „да се од просте кошнице не може никакве користи добити. Ви г. Пењићу врло добро знате и читате у мојим пчеларским новинама да се баш о тој ствари расправља, гдје ја доказујем да се и са плетарама може рационално пчеларити, па сте ипак истину пустили у ваш лист. Види се како је Пазовчанин вјешт да је кадар да вам тако очи заплеска блатом са мистрије да није сте кадри видјети истине. Е ко вам је крив кад хоћете да ипноти-зирате Пазовчана Али морам признати да је истина што Пазовчанин вели да сам на скупштини казао да су трутови плодни од неоплођених матица. Али чујте шта каже Пазовчанин: „Ја тврдим да то није могуће, јер такви трутови ипсу ни за што, већ да троше сабрани мед и т. д. Ово је така нескромност и безобразлук, да један човјек, који не зна ни пера држати, него зна само мистријом Ђуска-ти, води ријеч о таковим питањима у „Хрватској пчели“, за што није дорастао ни сам уредник њезин. Г. Пењић не зна да он тијем срамоти све „Хрватско-славонско пчелар. друштво“. Г. Пењић кад што ново чита у њемачким новинама, он мисли да је то истина, и одмах то узима за своје — и чланке и експерименте — то он чини без сваког зазора и срамоте. А да је то истина што пишемо показује и овај и пређашњи број нашега листа, из којег се може јасно видети да је г. Пењић човјек без памети кад се може понизити до до једне пчеле туђице. Није ли то глупост кад г. Пењић пушта једног простог зидара да га брани и меће му у перо да пише и расправља о онаквим стварима, с којима су се мучили и најславнији ентомотоми и ентомолози као што су Др. Лајкарт и Др. Сиболд и највећи пчелар свијех времена Др. Берзон, и други практични пчелари на гласу, као што је барон Амбрози, који има двије хиљаде кошница и други. Г. Пењић не зна да Дикел није ничим доказао да су трутови неплодни од неоплођених матица, него само тако држи, да би своју ипотезу поткријепио, јер ако су трутови плодни од неоплођених матица, онда његова ипотеза пада. Али што је најљепше госп. Пењић се исказао за ипотезу Диклову, а овамо нема ни појма о њој. Ево доказа. Госп. Пењић је метнуо у перо Пазовачком зедару ово: „У здраве оплођене матице су јаја *једнака*, било за матицу, било за трута или било за пчелу радилицу; ту одлучује само *храна*.“ Из тога се види да г. Пенић нема ни појма о Дикловој теорији. И досад се мислило да су сва јаја код оплођене матице једнака, само што из оплођених јаја излазе пчеле, а из неоплођених трутови, али Дикле вели овако: *Dass die befruchtete Königin stets befruchtete Eier absetzt.* Даље вели: *Unter normalen Verhältnissen sind alle Bieneneier befruchtet, ihr Schicksal wird entschieden durch die Einflüsse der Arbeitsbienen. Der*

geschlechtsauslösende Einfluss der Arbeitsbienen ist gebunden an die Wirkung verschiedener Drüsensekrete. Испоредите г. Пењићу! то што каже Дикел са оцијем што сте ви казали, па ћете видјети да ви не разумијете Дикла, а то је срамота за једнога уредника пчеларских новина, а још већа је срамота држати се Диклове ипозеве, а не разумјети је, као што видимо да је г. Пењић не разумије. Кад је дакле г. Пењић, који је уредник пчеларскога листа не разумије, како је може онда стављати у перо једном простом човјеку, који зна само за своју мистрију. То је запета срамота. Г. Пењићу боље би било да ћути, јер ако ми отворимо своје чекмеце, у којем имамо чаробних ствари о њему, хоће Бога ми достићи Воркапића. Напосљетку што се тиче рачуна које више меда добио пазовачки зидар или госп. Каменар, учитељ, ја велим ипак да је г. Каменар морао добити више меда не за то, што је американка боља кошница од Албертијеве кошнице, јер је и једна и друга добра кошница, него за то, што се са американком лакше и бржи ради. А при онакој бујној паши каква бива у Назови, сасвијем је појмљиво да ће се више меда набрати са оном кошницом, с којом се брже ради. То је света истина. Ја не вјерујем у рачун зидара пазовачкога, јер знам како има мишљење г. Каменар о американци. Што се зидар позива на пријатељство са г. Каменаром то не вриједи ништа, јер г. је Каменар доброта сушта, с њиме живи цијело село у пријатељству, али са зидаром —. Ја сам лањске године био неколико минута на пчелињаку његову, па сам једва чекао да га се курталишем и да рекнем својој дружини: тај ми се човјек не допада. *Гл. уредник.*

Књижевност.

Наш врт илустровани лист за целокупно вртарство. Влазвик и уредник Војин Јовановић год. II. Цена 1 фор. 50 нов. Овај једини у нас стручни лист за целокупно вртарство протаворио се прве године са тешком муком и већ по обичају нашем малаксао је због слабога одзива претплатника. Док код нас како нигде, тако пролазе стручни листови особито за пољску привреду дотле сваки дан множи се број политичких листова ничу као печурке. Но већ кад их је толико бар да испуњавају своје обећање, које скоро сви истичу на челу т. ј. да је намењен и за народну привреду! Страначке страсти, материјалистичка себичност, лична таштина, мржња и жеља за осветом толико су већим делом у последње године код нас овладале да ти многи политички листови са ретким изузетком не доспевају и заборављају на праву и прву потребу народну до које стоји развитак и напредак свих осталих потреба — ти листови не хаје за пољску привреду. Уздржавам се даље о томе да говорим јер бих морао унутребити сву оштрину речи да такав поступак осудим, јер молбе и савети не помогаше и не помажу — уз

државама се до друге згодне прилике када ми и простора више на распопожењу буде, да о томе кажем истиниту реч. „*Наш Врт*“ доноси науке и белешке које свакога занимају, јер нема ваљда човека који не воли дрвета, воћа, цвећа и т. д. што нас у вртovima освежава и душевно окрепљава. Како ево настаје пролеће, кад се удешавају вртови, сади воће цвеће, зеље и остало, то препоручујемо сваком домаћину и домаћици, свима пчеларима који поред својих кошница уживају исто тако и у вртovima, нека се претилађују на овај стручни лист и нека набаве ценовник од издавача истога листа и од њега поручују семења и остало што им за вртове треба. Ако публика помогне овога Србина и његова радња ће се подићи и оснажити, ако претиплатници помогну лист и он ће се подићи да буде све бољи.

О. у.

| П а б и р ц и |

— **Др. Карло Клаус, професор зоологије у Бечком универзитету** умро је 18. јан. ове године у 64 години својега живота. Био је научник свјетекога гласа. Његов уџбеник о зоологији преведен је скоро на све језике европске. Треба отворити ту његову зоологију па проучити само оно што пише о пчели, па да се види његово огромно знање. На једном листу написао је о пчели сабијеним слогом све што се зна о пчели, и из чега се види да му је потанко позната била сва литература пчеларска. Особити је био бранич партеногенезе, коју су унели у науку др. Лајкарт и др. Сиболд. Написао је 1873. књижицу *Der Bienenstaat* (Berlin 1873.) Свака га је ипозтеза у природним наукама интересирала. Стајао је у свези са пчеларским Бечким друштвом. Написао је у *Bienen-Vater*-у против ипозтезе Мецгерове и у једном предавању сатро ју је у прах. За Диклову ипозтезу казао је да је ein *Verbrechen, ein Attentat auf die Wissenschaft*, и обећао је да ће писати против ње у *Bienen-Vater*-у, али га у том затече и смрт. Али је уреднику *Bienen-Vater*-а прије стрти усмено примјер један навео, из којег се види да матица одређује шта ће се из јајета развити, пчела или трут или матица, а не пчеле као што хоће Дикел. Он је уреднику навео примјер, да има народа, у којима матица увијек носи само јаја, из којих се само пчеле развијају, а никад трутови. То ће бити сваком старијем пчелару познато. Овај само примјер показује да је Дикелова ипозтеза којешта. Из тога се види и то какав је др. Клаус велики зналац природе пчелиње био. Лака му земља!

— **Задруга алексиначких и моравских пчелара приредила је забаву у Житковцу.** Програм првога дела овај је: 1.) Утисци са пчелињака. Делламација. 2.) Предавање о важности пчелар-

ства. 3.) Шта имамо од пчела. Декламација. 4.) Пчела и протопоп Недељко — уз гусле.

-- **Каниц један од највећих пчелара њемачких, који је пчеларио са простим кошницама и који је подигао пчеларење у својој домовини Источној Пруској, умро је у 83 години својега живота. Лака му земља!**

Одговори.

Г. М. К. у П. Ричејевих справа за прављење вјештачкога саћа (27×28) можете добити колико хоћете одмах код Јосима Живановића, трговца и пчелара у Ср. Карловцима.

Српска пчеларска задруга

Када је садржај овога броја „Српскога Пчелара“ већ готов био у штампи, стигла нам је радосна вест да су правила „српске пчеларске задруге“ од високе кр. зем. владе пошрфена. Нека, хвала Богу, имамо једном и ми пчеларско удружење што су наши пчелари већ одавна тако желели. Дакле браћо пчелари и пријатељи народни! са пчелињом вредноћом, вољом и издржљивошћу помозимо овој новој сложној заједници, која ће проповедати само слогу, рад и ред.

Власници Јован Живановић и Иван Маширевић.

Претилата, огласи, рекламације, рукописи и све што се тиче уредништва шаље се уредништву „Српског Пчелара“ у Ср. Карловце.

Претилату за Србију прима Пчеларско-воћарска задруга у Београду.

За огласе и објаве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова а за жиг сваки пут по 30 нов. — Неплаћена писма се не примају.

Рукописи се не враћају.

Штампа Српске Манастирске Штампарије.